

NIJER'DE VERGİ KAÇAKÇILIĞININ NEDENLERİ

Oumarou Mamane Balla¹

Öz

Vergi kamu hizmetlerinin ücretsiz olarak topluma sunulabilmesi için devletin kişilerden talep ettiği mecburi ödemelerdir. Vergi, devletin en önemli mali araçlarından biridir. Yani vergi devletin maliye politikasını oluştururken dayandığı kamu gelirlerinin kaynaklarından biridir. Aynı şekilde vergi devletin ekonomik sorunları ile mücadele eder. Yani vergiler mali, ekonomik, sosyal ve siyasi nedenlerle uygulamaya konulmaktadır.

Ekonomik ve siyasal yapının tam da kurumsallaşmadığı yapılarda vergi kaçakçılığı yaygınlaştıkça yoğun finansman sorunları yaşayan ekonomi yönetimleri, kamu açıklarıyla mücadelede daha sert önlemler alarak vergi gelirlerini yükseltme yollarını aramaktadırlar. Böylesi bir yapıda vergi ödevi bilinci üst seviyede olan mükellefler de aşırı baskı altında kalırlarken vergi yönetimleri yeni vergi kayıp ve kaçaklarıyla karşı karşıya kalabilmektedirler. Hiç kuşkusuz böylesi bir yapıda da vergi bilincinin oluşması vergi ahlakının gelişmesi ve vergi kaçakçılığıyla mücadele son derece zordur.

Devlet, vatandaşlarına refah, büyüme ve ekonomiyi sağlam tutması için vergi kaçakçılığının nedenlerini elinden geldiğince engellemelidir. Vergi ödeme her vatandaşın üzerinde bir yükümlülüktür. Lakin birey vergi uygulanmasında ve dağılımında eşitsizlik hissi duyarsa, bu durum bireyin psikolojisini etkiler ve onu vergiden kaçmaya iter. Bu nedenle devlet, vatandaşlara özel bir platformdan vergi bilincini ve devlete karşı görev duygusunu vurgulamalıdır. Aynı şekilde vatandaşlara vergiyi nasıl kullandığını ve kamu yararına nasıl harcadığını açıklamalıdır.

Anahtar Kelimeler

Vergi
Vergi Kaçırma
Nijer Vergi Kaçıklığı Nedenleri

Makale Hakkında

Araştırma Makalesi
Gönderim Tarihi : 17.03.2021
Kabul Tarihi : 14.05.2021
E-Yayın Tarihi : 30.05.2021

CAUSES OF TAX EVASION IN NIGER

Abstract

Taxes are compulsory payments requested by the state from individuals in order to provide public services free of charge. For this reason, tax is considered as one of the important tools of fiscal policy. Because tax is one of the sources of public revenues that the state relies on while creating its fiscal policy. Likewise, tax struggles with the economic problems of the state. In other words, taxes are implemented for financial, economic, social and political reasons.

As tax evasion becomes widespread in structures where the economic and political structure cannot be fully institutionalized, economic administrations, which face intensive financing problems, seek to increase their tax revenues by taking more drastic measures in combating public deficits. In such a structure, taxpayers with a high level of tax awareness are also under extreme pressure, while tax administrations may face new tax losses and evasions. Undoubtedly, in such a structure, it is extremely difficult to create tax awareness, to develop tax morality and to combat tax evasion.

Fighting tax evasion is not an easy task. In order for the state, citizens to keep prosperity, growth and economy intact, the reasons for tax evasion of the state should be prevented as much as possible. Paying taxes is an obligation on every citizen. However, if one feels a sense of inequality in tax administration and distribution, it affects the individual's psychology and pushes them to avoid tax. For this reason, the state should emphasize tax awareness and a sense of duty towards the state from a special platform for citizens. Likewise, the state should explain to citizens how it uses the tax and how it spends tax for the public good.

Keywords

Tax
Tax Evasion
Tax Registration
Niger Reasons for Tax Evasion

Article Info

Research Article
Received : 03.17.2021
Accepted : 05.14.2021
Online Published : 05.30.2021

Kaynakça Gösterimi: Mamane Balla, O. (2021). "Nijer'de Vergi Kaçakçılığının Nedenleri", *Toplum, Ekonomi ve Yönetim Dergisi*, 2 (1), 112-125.

Citation Information: Mamane Balla, O. (2021). "Causes of Tax Evasion in Niger", *Journal of Society, Economics and Management*, 2 (1), 112-125.

GİRİŞ

Vergi kaçırma günümüz toplumlarında sıkça karşılaşılan ve verginin var oluşundan bu yana devamlılığını sürdüren bir olgudur. Devlet vergi alacağı güvence altında alma temel amacı yönelik vergi sorumluluğu kurumunu, bir ortak hukuku ilişkisidir ve ancak kanunla öngörülebilir. Kanun koyucunun asıl amacı verginin ekonomik yükünü ödeyenden farklı kişilere (mükellef) yüklemek olsa bile, vergi ve diğer harçların ödenmesi ile ilgili olarak vergi dairesine yönlendirilir, olanlar yasal vergi mükellefleridir (Öncel, 1983:73). Vergi mükellefiyet veya yükümlülüğü, esas olarak vergi olayının vergi mükellefi ile meydana gelmesinden kaynaklanmaktadır. Vergi mükellefi, vergi borcunun mal varlığından bir miktar para ödemek zorunda olduğu için mal varlığında bir düşüş meydana gelmektedir. Ödeme yapılmaması durumunda, vergi idaresi mükellefin mal varlığı aleyhine cebir ve zorla işlem yapabilmektedir (Öncel, 1983: 72). Vergi kaçırma, hem ödeme dönemi başlamadan önce hem de meşru olmayan yollar kullanılarak ödeme döneminde söz konusu olabilir. Bütçe uzmanları vergi kaçırmanın tanımını şu şekilde yapmıştır: Mükellefin kendisine tahakkuk eden kanuni yükümlülük olan verginin bir kısmını veya tamamını ödemekten kurtulmak için yaptığı gayret, çaba ve girişimlerdir (Lundsgaard, 2013:5).

Vergi, özellikle kalkınmakta olan devletler için, ekonomik ve sosyal refahın vazgeçilmez yatırım kaynağıdır. Bu sebeple, ekonomik bir salgın hastalığa benzetilen vergi kaçakçılığının yayılmasının sebepleri araştırılmalıdır ki bu vebayı bazıları, en önemli unsurlara saldırarak ekonomik yapıyı ve sinir sistemini etkisiz hale getiren kansere benzetmiştir (Duverger, 1979:36). Vergi kaçırma millî ekonominin kan kaybı olarak görmüştür. Zira vergi kaçırma, psikolojik ve ekonomik etkenlerden oluşan bir piramidin üzerinde durmaktır. Vergi kaçırmanın nedenlerini bulup, bununla ilgili yasal önlemler getirmek oldukça önemlidir.

1. Nijer’de Vergi Kaçakçılığının Nedenleri

1.1. Psikolojik ve Ekonomik Nedenler

Nijer büyük uranyum yataklarına ve diğer petrol türevlerine altın ve kömür madenlerine sahip, alt ve orta gelirli bir ülkedir. Vergi kavramının yanlış anlaşılması, halk tarafından vergi ve vergi kaçırma olayı hakkında yanlış inançlara sahip olunması; vergi kaçırma olayının yayılmasına sebebiyet veren en önemli durumlardır. Bazıları bunu ahlaki seviye düşüklüğüne ve bireyin sığındığı tüm vergi kaçırmanın temelini oluşturan vergi bilinci zayıflığına bağlamaktadır (Travail du groupe de jeunesse, Rapport du Nige, 20.11.2015).

Halkın ve içinde yaşayan bireylerin çoğunluğunun kişisel tercihleri, vergi kaçırma büyük rol oynamaktadır. Vergi bilincinin toplum içerisinde gelişmesiyle vergi kaçırma dönük kişisel etmenler ve psikolojik motivasyonlar azalmaktadır. Aksine vergi bilincinin her zayıflayışında vergi kaçırma dönük psikolojik motivasyonlar gözle görülür şekilde artmaktadır. Diğer taraftan çok açıktır ki; bireylerin vergi bilinci azaldığında vergiye direnç güçlenmekte ve kaçakçıları içine alan manevî yargılama görünmez olmaktadır (Mamadou, 2018:34).

Vergi sorumlusunu vergi kaçırma iten kişisel sebepler ilk olarak tarihi, akidevi ve dini etkenlerin sonucunda oluşan psikolojik faktörlerde gizlidir (EL Hadji Dialigue Ba, 2016:58). Psikolojik sebeplerin

yanı sıra vergi kaçırma olgusunun büyümesinde önemli bir rol oynayan ekonomik sebepler ortaya çıkmaktadır (Long, 2015:70).

1.1.1. Psikolojik Nedenler

Nijer'in tarihsel hafızasında vergi, halkları fakirleştirme ve mallarını ellerinden almak için kullanılan bir araç şeklinde yerleşmiştir. Bu düşünce halkların sömürsü döneminden tevarüs edilen tarihi sebeplere dayanır. Nijer'e Fransa'nın yaptığı sosyal ve ekonomik sömürü düzeninde vergi, bireylerin mallarını almak ve ülkenin öz kaynaklarını tüketmek için bir araç olarak kullanılmıştır. Vergi dayatmaya yönelme ve karşılıksız olarak malda kesinti yapma toplumda olumsuz olarak karşılanmıştır. Nijer toplumunda vergi, insan hürriyeti ve karar verme yeteneğini baltalayan bir olgu olarak görülmüştür. Bazılarında da haksızlık anlayışına neden olmuştur (Deruele, 1995:24).

Mükellefin vergi yükümlülüğünü yerine getirmesinde psikolojik sebebin çok büyük önemi vardır. Bu önem, bireylerin vergi hakkında bilinçlendirilmeleri, devlet ve kendileri için vergi ödemenin gerekli olduğunun anlatılması sonucunda vergi kaçırma olaylarının azalmasının görülmesiyle daha iyi anlaşılmıştır (Duverger, 1979:14).

Kurumlara olan güven kaybı, insanların devlete olan güvenlerinin yitirilmesi ve görevlerini yerine getirememeleri, mükelleflerin vergi ödememeye yönelmesi noktasında olumsuz bir tesirde bulunmuştur.

Vergi bilinci seviyesi zayıflığı ile milli şuur ve sorumluluk taşıma arasında ters orantı bulunmaktadır. Bireyde ne kadar fazla vergi bilinci varsa devletin ekonomisi o denli güçlü ve toplum refahı o denli fazladır. Bu eksiklik diğer bir taraftan zihinlerde yerleşen ve aşağıda özetleyebileceğimiz bazı hatalı inanışlar ve bazı hedeflerden kaynaklanmaktadır:

- Verginin halkı sömürmek için kullanılan bir araç olduğuna inanmak insanları vergi ödemekten alıkoymaktadır. Bu durum bazı şekillerde ortaya çıkmaktadır. Nijer toplumunda hakim olan bu inanış, Fransız emperyalizmi döneminde başlayan tarihi sebeplere dayanır. Fransız emperyalizmi döneminde vergi, çoğunlukla o devletin kaynaklarını gasp etmek için en çok kullanılan araç olmuştur. Bunun sonucunda ellerinde kendilerini savunacak imkânları kalmamıştır.
- İnsanların bazıları, vergi kaçırmayı ahlaksız bir davranış olarak görmemektedir. Devletten çalmanın hırsızlık olarak yorumlanmaması, insanların vergi ödemekten kaçınmasına sebep oluşturmaktadır (Henri Oberdorff, 1999: 12).
- Verginin şer'i bir durum olmadığına dair dini itikadın hakimiyeti bulunmaktadır. Bu inanışın itikadi prensiplere uygun olmadığı ispat edilmedikçe birçok mükellef nezdinde vergi kaçırma ve vergi yükümlülüklerini ihlal etmek bir sorun olarak değerlendirilmeyecektir.
- Vergi sorumlusunu vergi ödemekten alıkoyan bir diğer neden ise bulunduğu yerdeki vergi sisteminin çağın koşullarına ayak uyduramamasıdır. Bu nokta mükellefi vergi kaçırmaya yönelten en önemli sebeplerden biri olarak sayılmaktadır. Devletin, herkesin yararı için samimiyet ve vefalı olmanın hedeflendiği medeni vergi sisteminin aksine toplum ihtiyaçlarını gerçekleştirmek için yaptığı kesintiler sürecinde rolünü önemsememesi de bu faktörlerden biridir. Çünkü harcamayla

orantılı bir şekilde faydaların dağıtımındaki adalet ve çeşitli yönleriyle harcama dağıtımında dengeyi sağlamak genel harcama/dağıtım kurallarındandır (Barakat, 1986:304).

1.1.2. Ekonomik Nedenler

Vergilerin, kamu harcamalarının sağlıklı finansman kaynağını oluşturduğu bilinmektedir. Devletin, gerektiği gibi vergi toplama kabiliyetinde, her ülke her dönemde farklı zorluklarla karşılaşmaktadır. Vergi kaçakçılığı, devletin ekonomik büyümesinin eksikliğine yol açan nedenlerden biridir Ülkenin genel ekonomik durumu kötü olduğunda toplumda da yaşayan insanlar etkilenir (EL Hadji Dialigue Ba, 2016:41).

Çoğunlukla ekonominin mükellef ve vergiyle ilişkisi vardır. Devletin kriz ekonomik zamanlarda vergi yükseltme eğiliminde olur. Çünkü devlet bir mali krizde gelirleri artırmaya yönelir. Bu da mükellefe ekstra vergi yükü olarak olumsuz etki yapar. Bu etki de mükellefi vergi kaçırmaya yönlendirir. Sonuç olarak ekonomik sebepleri mükellefin ekonomik durumu ve genel ekonomik durum şeklinde ikiye ayırarak incelemek mümkündür (Barakat, 1986:306).

1.1.3. Vergi Mükellefinin Ekonomik Durumu

Çoğu durumda mükellefin ekonomik durumunun, ödemesi gereken vergilerden kaçma amacıyla dolandırıcılık yollarına sığınmada bir sebep olduğunu görmekteyiz. Mükellefin gelirlerinin azaldığı fakat vergilerin ağır olduğu durumlarda bu açıkça ortaya çıkar. Bu şartlar mükellefi, içinde bulunduğu ekonomik dar boğazdan çıkmak ve müessesini iflâstan korumak için vergi ödemekten kaçınma girişimlerine iter. Gelişmiş ülkelerde vergi kaçırmanın gelişmekte olan ülkelere nazaran daha az olması bize bu hususu açıklıkla ispatlamaktadır (Deruele, 1995:41).

1.1.4. Genel Ekonomik Durum

Çoğunlukla, belli bir dönemde içindeki genel ekonomik durumun vergi kaçırma olgusu üzerinde büyük tesiri olduğu görülmektedir (Duverger, 1979: 50). Ekonomik yükselme döneminde bireylerin girdileri ve alım güçleri artar. Bu durum fiyatların yükselmesine karşı hassasiyeti azaltır. Mükellefin vergi yükünü kaldırabilmeyi kolaylaştıran şey sunulan hizmetleri ve eşya fiyatlarını entegre etmektir. Ancak ekonomik durgunluk dönemlerinde, bireylerin temel ihtiyaçlarını dahi karşılamakta zorlanmasının sonucu olarak vergi kaçakçılığında artış gözlenmektedir.

1.2. Yasal ve İdari Nedenler

Bağımsızlığını ilan eden Nijer Cumhuriyeti, kendisini her alanda hukuksal bir boşlukta buldu. Özellikle mali alanda, Nijer'deki ceza sisteminin emperyalizmden miras kalan hukuki statüsü ile ülkenin gerçekliği arasındaki çelişki, Nijer'i tedrici bir şekilde hukuki dönüşümünü gerçekleştirmeye sevk etmiştir. Ancak bu dönüşüm nedeniyle Nijer, yürürlükteki yasalar değiştirilene kadar sürekli istikrarsızlık ve zorluklarla karşı karşıya kalmıştır. (Gerard, 2012:164).

1.2.1. Yasal Nedenler

Vergi kanunlarındaki karmaşıklık halkı vergi kaçırmaya iten sebepler arasındadır. Nijer'de vergi

mevzuatı bazı değişiklikler geçirmiştir. Böylece hem vergiye tabi mallarda hem de vergi çeşitlerinde artış yaşanmıştır. Bu değişiklikler, özellikle idare alanında bazı problemlere neden olmuştur. Bu da vergi kaçırma eylemine zemin teşkil edip bu eylemi kolaylaştırmıştır. Yasal sebepleri ikiye ayırarak inceleyebiliriz (Lucien, 1959:59).

1.2.2. Vergi Düzeninin Karmaşıklığı

Ekonomik gelişmelere ayak uydurmak adına vergi mevzuatında sık sık değişiklikler gerçekleştirmek vergi düzeninde karmaşıklığa sebep olur. Vergi düzeninin karmaşıklığı ve vergisel alanda kanun boşluğu bulunması, kalkınmakta olan çoğu ülkenin ortak sorunudur. Böyle ülkelerde vergi idaresini yönetmek de kaçakçılık imkânlarını artıran hükümlerle mücadele etmek de oldukça zordur (Giroud, 1958:144).

1.2.3. Yasal İstikrarsızlık

Vergi alanında birçok mevzuatın bulunması, mükelleflerin bu mevzuatı takip etmesini zorlaştırır ve kanun çatışmalarına çokça sebep olur. Her vergi ıslah projesi, mükelleflerde ödemeleri gereken vergiyi ödemekten kaçma duygusunun oluşumuna neden olmaktadır. Her yıl vergi kanunlarında getirilen yeni değişiklikler, zaman içinde ceza yasalarının yorumlanıp uygulanmasında sorunlar ortaya çıkarmaktadır (Long, 2015:20). Açık ve net bir şekilde olmayan mevzuat maddeleri yönetime bu boşlukları doldurmak için çok büyük bir alan açmakta ve bu durum halk tarafından yönetimin vergi almak için bahaneler üretmesi olarak yorumlanmaktadır.

1.2.4. İdari Nedenler

Vergi olgusuyla ilgili konulan hedefleri gerçekleştirmek için vergi toplama ve denetleme kurumlarının etkinliği oldukça önemlidir.

Üçüncü dünya ülkelerinde vergi idaresi, vergi sistemini oluşturan, değiştiren ve bozanın kendisidir. Bu durum vergi kaçırma olgusunun yayılmasına ve genişlemesine sebep olur. Bu aynı zamanda maddi ve beşeri imkânların eksikliği ve düzenlemeci faaliyetlerin anlaşılmazlığı, en güzel şekilde vergi tahsilatını yapmayı sağlayacak idari ve cezai icraatların kifayetsizliği gibi durumlardan kaynaklanmaktadır (Mamadou, 2018:51).

1.2.5. Beşeri ve Maddi İmkanlar

Beşeri olaylar, vergi kaçırma olgusunun yayılmasını arttırmıştır. Bu durum üçüncü dünya ülkelerinin çoğunun karşısına çıkan bir sorundur. Nijer de bu ülkelerden birisidir. Bu durumu nicelik bakımından vergi memurların sayılarındaki düşüklük, nitelik bakımından ise; uzman yetiştiren okulların eksikliği ile ehil ve yeterli kadroların yetiştirilememesi olarak izah etmek mümkündür. Maddi imkânlar konusuna gelince, bu da maddi araçların eksikliğindedir. Ne var ki vergi sektörü, yapısını ıslah edecek herhangi bir sonuç elde edememiştir. İşlerini hala emperyalizm döneminden kalma binalarda sürdürmektedirler (Gerard, 2012:53).

Maddi imkânların yetersizliği, vergi idaresinin faaliyetlerini önemli ölçüde azaltan engellerin en önemlisidir. Maddi imkânların yeterli olmaması, vergi alanında yapılan düzenlemelerin yeterince işleyip işlemediğinin anlaşılmasını engellemiş ve denetimi zorlaştırmıştır. Memurların görevlerini sürdürdükleri

yerlerin nicelik bakımından yeterli olmamasının yanı sıra çoğunun da emperyalizm kalıntısı eski binalar olması, bunların rahat bir şekilde görevlerini yerine getirmesine imkân tanıyacak asgarî şartların bulunmaması anlamına gelir. Vergi idaresi, doğası gereği daima bir hareket gerektirmektedir. Vergi denetleme memurları, tahkikat servisi ve vergiye tabi malları araştırma servisinin sürekli gezici (mobil) olması gerekmektedir. Vergi idaresinin sorumlu olduğu vatan topraklarının tamamını denetleyebilmesi için gerekli olan araçlara sahip olmaması, hatta çoğu zaman kendi özel araçlarıyla göreve gidip gelmeleri istenilen sonucu vermez. Ayrıca vergi dairelerimizde modern araçlar ve gelişmiş ülkelerin elinde bulunan veri ve istatistikleri işleyecek asgari teknikler de bulunmamaktadır (Lucien, 1959:62).

2. Vergi Kaçırma Yöntemleri ve Etkileri

Günümüzde vergi devlet kalışmasına ve büyümesine büyük rol oynamaktadır. Ayrıca devletin yatırım, genel ve artan harcamalarını gerçekleştirme, projelerini düzenli bir biçimde yürütme, sosyal, ekonomik ve idari hedeflerini gerçekleştirmek için temel gereçlerini temin etme imkânı sunan en önemli araç vergidir. Vergi kaçırma olgusu devletin ekonomik ve sosyal dengesini altüst eder. Vergi kaçırma rekabet prensibini ihlal ettiği için devletin mali gelirlerini azaltmasının yanı sıra ekonomik alandaki girişim imkânını da sınırlandırır. Bu durumda ekonominin yönü, herkesin yararına olacak yatırım projelerine girişilememesinden dolayı sağlıksız bir yöne doğru savrulacaktır. Vergi kaçırma sosyal alanda adalet prensibini zedelemekte ve toplumda yaşayan insanlar arasındaki mali dengeleri iyice bozmaktadır (Naeush, 1987:120).

Vergi kanunu, mükellefin mali yıl boyunca gerçekleştirdiği kardan tahakkuk eden vergisini belirli dönem ve periyotlarla vergi idaresine beyanını esas almaktadır.

Bu başvurular için gerekli bilgilerin çoğunu muhasebe sistemi, müessesenin mali yıl içinde tuttuğu kayıt, sınıflandırma ve mali işlemlerin özetleri üzerine kurulan ölçüt düzeni sayılan ve ilgili birimlere sonuçları periyodik olarak bilgi veren muhasebe sistemi sağlamaktadır (Laport, 1985:125).

2.1. Muhasebe Analizleri

Mükellefler kanundaki boşluklardan yararlanarak vergi kaçırma olayını büyütmişlerdir. Bunlar muhasebe analizleridir. Muhasebe hileleri, gelirleri az göstermek ve harcamaları yüksek göstermek şeklinde iki kısma ayrılır.

2.1.1. Gelir Değerlerini Az Göstermek

Bu yöntem kesintiye tabi kar hesabına giren gelirlerden büyük bir kısmını bildirmek esasına dayanır. Vergi yükünü hafifletmek amacıyla mükellef tarafından uygulanan en yaygın yöntemdir. Bu yöntem muhasebe kayıtlarına sahip kişilerce uygulanan bir yöntemdir. Harçlar Kanununun 29. Maddesi, vergi mükelleflerine kayıt ve evrakları gelir ve harcama kayıtlarının tutulduğu yıldan itibaren dördüncü yılın sonuna kadar saklamalarını emretmektedir. Muhasebe kayıtlarına işlenmeyen gelirler bir malın satışı için yapılan fiyat teklifi olabilir yahut alıcılar tarafından iş numarası üzerinde indirimden kaynaklanan tutarlar olabilir. Bu bildirilmeyen gelirler elden ele nakit olarak gerçekleşir Buna karşılık olarak bu tutarların kaydı ticari faaliyet olması bakımından alıcılar tarafından özel defterlere yapılır. Devlet hazinesini

önemli gelirden mahrum eden bir durumdur. Mükellef satışlardan gelen gelirleri düşük göstermeye sığınabilir. Bu da muhasebe kaydını değiştirmekle olur (Travail du groupe de jeunesse, Rapport du Niger, 20.11.2015).

2.1.2. Harcama Miktarlarını Şişirme

Martinez prensibinden ödün vermek şeklinde ortaya çıkan bu tür vergi kaçırma olayıyla sık sık karşılaşmaktadır. Martinez iş rakamlarından kar miktarının kesintisini veya artırımını yahut masraflardan indirmeyi öngörmektedir. Nijer vergi sistemi beyan usulüne göre işlemektedir. Bu çerçevede kanun faaliyet anındaki bazı vergi ve masraflarda indirim hakkı vermektedir. Bu hak belirli şartlara uygun olarak gerçekleşir. Bu şartlar şunlardır:

- Bu yüklerin harcamaların masrafların müessesenin faaliyetiyle alakalı olması gerekir.
- Bu harcamaların müessesenin yararına gerçekleşmesi gerekir.
- Bu harcamalara resmi vesikalar ve gerekçelerin ekli olması gerekir.

Genelde bu şartlara vergiye tabi kazancını az göstermeye çalışıldığı için uyulmamaktadır.

Şişirme işlemi esasen çalışanların dosyalarında ve sahte işlerde gereksiz genel harcama kaydı yapmaya imkân vermektedir. Böylece hatalı hesaplama amortisman için kullanılır. Mükellefin sorumlu olduğu vergileri ödememek için yaptığı ve harcama miktarlarını şişirme şeklinde ortaya çıktığı bu muhasebe hilelerinin en önemli şekilleri şunlardır:

- Sahte çalışan kullanımı: Bu yöntem muhasebe maaş kayıtlarına yansıtılır ve sahte çalışanlarla ilgili mürettebatta kendini gösteriyor. Bununla birlikte, her türlü şüpheyi açıklayacak resmi yönetim muhasebe belgelerine sahiptirlerdir. Müessese tarafından vergiye tabi gerçek kazanç indirimine imkan veren bu ücret ve maaşlardaki şişirilme, kurumda çalışanların ücretlerinin ve maaşlarının abartılı bir şekilde gösterilmesi yahut hayali şahısların kurumda çalışıyormuş gibi gösterilmesi şeklinde ortaya çıkmaktadır.

- Haksız harcamalar: Her soruşturmada şu ortaya çıkmaktadır ki (Martinez, 1984: 94); vergi idaresi tarafından yetkilendirilen harcamalarda abartı bulunmaktadır. Müessesenin faaliyetleriyle alakasız ve vergi kesintisine neden olan kardan indirim gitmenin murat edildiği duruma misal olarak ikramiyelerde abartma gösterilebilir. Harçlar Kanununun 169. maddesiyle belirlenen bazı harcama ve giderler vergiye tabi kardan indirim gitme hakkını mükelleften almaktadır. Abartılı reklâm harcamaları yahut istismar boyutunda bina yapımı harcamaları bunlardan bazılarıdır. Genelde mükellef kanunun kendisine tanıdığı hakkı masrafları abartı derecesine varacak kadar artırarak istismar etmektedir (Martinez, 1984: 98).

2.1.3. Maddi ve Kanuni Yollarla Kaçırma

Muhasebe hilelerine ilâveten ikinci bir vergi kaçırma yöntemi de maddi ve kanuni yollarla yapılan vergi kaçırma yöntemidir. Bu yöntem verdiği zarar bakımından diğer vergi kaçırma yöntemlerinden daha geride bir yöntem değildir. Başka bir taraftan vergi kaçırma şekillerinin en tehlikelilerinden sayılmaktadır. Çünkü vergi murakıpları tarafından takibi ve keşfi çok zordur (Dord, 2013:78).

Maddi işlemler yoluyla vergi kaçırma, her türlü gözetlemeden uzak olan, gizli ve gayrimeşru

ekonomiye alan açması nedeniyle vergi kaçırmanın en tehlikeli yolu olarak kabul edilmektedir.

Karaborsacılık maddi işlemler yoluyla vergi kaçırmanın yaygın bir türüdür. Sahibinin mallarından bir kısmını gizlemesi ve daha sonra gayrimeşru yollarla gizlenen kısmın genellikle fahiş fiyatlarla tekrar satışa sunulması karaborsacılık olarak adlandırılmaktadır. Karaborsa, vergi idaresi tarafından her türlü takipten uzak mal ve malzeme değişiminin gerçekleştiği piyasadır. Karaborsada söz konusu alışverişi vergiye tabi kılmada zorluklarla karşılaşmaktadır.

Maddi işlemler yoluyla vergi kaçırmanın bir diğer yolu da varisin, miras hakkından doğan vergiyi ödemekten kurtulmak için şirketin bir kısmını gizlemesi durumudur.

2.1.4. Kanuni İşlemler Yoluyla Vergi Kaçırma

Her verginin kanuni dayanağı bulunmak zorundadır. Fakat dayanağının varlığı, o kanunu mükemmel hale getirmez. Koymuş olduğu vergi kanunlarını doğru şekilde uygulamak, bir toplumda devletin gücü ve saygınlığı ile alakalıdır. Dolayısıyla başka hiçbir neden olmasa bile devlet, egemenlik hakkını kullanarak getirdiği vergileri üzerinde hiçbir şüpheye ihtimal vermeyecek şekilde uygulamalıdır (Öncel, 1983: 65).

Kayıt altına alınmasında sıkıntı yaşanan ve kamu düzenini korumak için çıkartılmış olan kanunlara aykırı davranılmasını ifade eden suçlara ekonomik suçlar denmekte ve vergi suçları da bu suçların içine girmektedir. Mükelleflerin vergi kanununa uymayarak düzen bozan işlemler yapması vergi suçu olarak ifade edilir. Bu suçlara birbirinden oldukça farklı cezai yaptırımlar öngörülebilmektedir. Vergi cezalarındaki asıl amaç, vergi yasalarının gereklerinin zamanında ve kurallara uyarak yerine getirilmesidir (EL Hadji Dialigue Ba, 2016:66).

Vergi cezalarına aykırı hareket etmeyi düşünen mükelleflerin karar vermesinde etkili olacak bir etken de cezaların kesinliği ve yeterliliğidir. Cezaların caydırıcı nitelikte olmaması mükellefleri vergi suçu işlemeye iten nedenlerin başındadır. Şüphesiz suç işlenmesini önleme ve suçu kontrol altına alma konusunda caydırıcılık unsuru olarak karşımıza suçun yaptırımı olarak cezalar çıkmaktadır. Ceza hukuku doktrinine göre cezai müeyyidelerin amacı, kanunda suç olarak tarif edilen fiili işleyen kişinin aynı veya benzer bir fiili bir daha tekrarlamaması, diğer kimselerin suç işlememesi veya herhangi bir kimsenin suçun işlenmesine yardımcı veya sebep olmasının engellenmesidir (Martinez, 1984: 59).

Kanuni yollarla vergi kaçırma işlemi, hayali bir işlem sayesinde tahakkuk edecek vergi miktarını düşürmeyi hedefleyen bir eylemdir. Bu yöntem maddi işlemler yoluyla vergi kaçırma nazarında daha düzenli ve teknikleri daha gelişmiş bir yöntemdir. Hayali işlemler ve kanuni durumların tasnifinde aldatma yoluyla vergi kaçırma yöntemi oldukça etkilidir. Mükellefin bu yöntemi takip etmesinin nedeni, vergi idaresinin verilen evrak ve belgeler ile muhasebe tekniklerine odaklanmış bir takip yapmasından kaynaklanmaktadır. Bunun için de kaçakçılar kendi içinde uyumlu bir yazışma sistemi oluştururlar. Çünkü bu tür sistemler, hayali işlemler yoluyla, hayali bir kurum adına hatasız ticari ve kanuni belgeler sunarak ilgili kişiye menfaat temin etme imkânı sağlamaktadır (Barakat, 1986:85).

Hayali meblağlardan oluşan sahte faturalar sayesinde vergiye tabi kazanç yükünün hafifletilmesi ya da sahte faturalarda yazılı hayali beyan değerleri üzerinden katma değere tabi vergi indirimine gidilmesi

yoluyla vergi kaçırma gerçekleşmektedir.

İstenen miktarı ödediğini ispatlayan faturaları ve belgeleri elinde bulunduran kişi hukuka ve kanunlara uygun olduğu sürece söz konusu belgelere ve niteliğine bakılmaksızın kesinlikle takipten uzak kalacaktır (Mamadou, 2018:54).

SONUÇ

Vergi günümüzde genel kalkınmayı sağlamak için en önemli ekonomik araçlardan biridir. Fertler arasındaki servet ve gelirin yeniden dağıtımı yoluyla sosyal adaleti gerçekleştirmek ve gelir dağılımındaki uçurumları sınırlandırmak ancak vergi sayesinde mümkündür.

Nijer devleti hukuk alanda bir boşluklar yaşanmaktadır özellikle vergi konularında. 1995 öncesi dönemde, Nijer vergi sistemi karmaşık ve etkisiz görülmektedir. Zaman gittikçe özellikle 1996 yılında Nijer vergi sistemi önemli bir kriterlerle gelişmeye başlamıştır. Bu gelişmelerinden biri vergi idaresinin yeniden düzenlenmesidir.

Vergi devlet maliyesi açısından vazgeçilmez bir kaynaktır. Devletin çeşitli alanlardaki siyasetini gerçekleştirmesi ve topyekûn bir kalkınmayı sağlayabilmesi vergi gelirleri olmadan imkânsızdır. Bu açıdan vergi kaçakçılığını önlemek devlet için öncelikli amaçlardan biridir. Fakat vergi kaçırmanın çeşitlenen şekilleri, mükellefin sahip olduğu teknoloji ve vergi ödemekten kurtulma hedefiyle mükellefler tarafından kullanılan hileleri göz önüne alınca, vergi kaçırma gerçeğine karşı çözümler üretmek kolay bir iş değildir. Bu gerçekle savaşmak için bizim vergi kaçırma gerçekliğini her yönüyle anlamamız gerekmektedir. Yasal ve idari sebeplere ilaveten sosyal sebepler, çeşitli sosyal düşüncelerden kaynaklanan kişisel psikolojik sebepler, mükellefin ve devletin genel durumu kuşatan ekonomik sebepler vergi kaçırmanın sebeplerinden sadece bazılarıdır.

Vergi kaçırmayı etkileyen unsurların belirlenebilmesi vergi kaçakçılığıyla verilen savaşta etkili politikaların oluşturulabilmesi bakımından çok önemlidir. Vergi kaçakçılığı vergi tekniği kapsamında ortaya çıkan değişkenler ile sosyal değişkenlerin belirlediği bir yapıda ortaya çıkmaktadır. Vergi tekniği kapsamındaki değişkenler ile ilgili olarak genellikle mükellefin muhatap olduğu vergi oranı, vergi denetimi geçirme ihtimali, vergi cezası, gelir düzeyi, vergi düzeninin karmaşıklığı ve vergi afları gibi değişkenler üzerinde durulmaktadır. Mükellefin, eğitim düzeyi, cinsiyeti, yaşı, vergi yükünün dağılımı konusundaki düşünceleri, içinde bulunduğu mesleki ve sosyal yapının eğilimleri gibi değişkenler de vergileme karşısında mükellefin davranışları üzerinde belirleyici olan sosyal, demografik ve ahlaki etkenler arasında yer almaktadır.

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı

Bu çalışmada içerisinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, çalışmanın özgün olduğunu, bildiririm. Aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Yazarların Makaleye Katkı Oranları

Bu çalışma tek yazar tarafından hazırlanarak ortaya konulmuştur.

Çıkar Beyanı

Bu çalışmanın hazırlanmasında çıkar çatışması yaşanacak herhangi bir durum bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA

- Barakat, J. P. (1986). *Taxe foncier*. Maison d'edition, Paris.
- Deruele, F. (1995). *Finances Publique*. Dalloz Paris.
- Doğan, S. (2000). *Türk Vergi Sistemi*. Ezgi Kitabevi, Bursa.
- Dord, O. (2013). *Droit De La Fonction Publiques*, 4. Eme editon, Press Universitaire de France P.U.F.
- Duverger, M. (1979). *Element de la fiscalite*. Paris P.U.F.
- EL Hadji Dialigue Ba. (2016). *Droit Fiscal*. France: L'harmattan maison d'edition.
- Gerard, P. (2012). *La Jurdiciton Administrative*. La Documentation Français Paris.
- Giroud, A. J. (1958). *Source Constuitonnele De Droit Admistrative*. 9. éme edition LGDJ lextenso Paris.
- Henri Oberdorff, Nicolas K. (1999). *Les Īnstutions Administratives*. 9. éme edition, LMD Siery.
- Laport, S. Manuel, (1985). *Droit Admistratif Section Īmpot*. Nice France.
- Long, M. (2015). *Les Gands Arrets De La Jurisprudence Administrative*. 20 eme edition, Dalloz Grande Arretes.
- Lucien, M. (1959). *Technique et science Fiscale* (Vol. Tome 1). Droit fiscal. Paris.
- Lundsgaard, J. A. (2013). *Welfare and Municipalities in Finland*, OECD Economics Department Working Papers.
- Mamadou, L. B. (2018). *L'information des Renseigement Fiscaux a La Direction Generale des impots du Niger*, Presentation sur les impots du Niger.
- Martinez, J. C. (1984). *Théorie générale des conventions fiscales internationales*.
- Naeush, S. (1987). *Alddarayib Bialddual Alearabit*. Almarkaz Alththaqafi, Alearabi bayrut Lubnan.
- Öncel, M. (1983). *Vergi Hukuku Açısından Sorumluluk*. Ankara : Prof. Dr. Fadıl H. Sur'un armağna, A.Ü. SBF.
- Travail du groupe de jeunesse, Rapport du Nige. (2015, 20 Kasım). <https://niger.eregulations.org/> (12.02.2021).

EXTENDED ABSTRACT

The phenomenon of tax evasion is one of the most serious problems. Taxes are one of the most important sources of financing public expenditures necessary for the development of society and satisfying its economic, social, political and cultural needs. Perhaps the phenomenon of tax evasion will not achieve tax justice in the distribution of income between taxpayers and the state, which negatively affects the tax proceeds and is considered an important and fundamental obstacle to achieving development drawn by state policies, and the causes of this phenomenon are due to economic, legislative, administrative, social and psychological reasons.

This study also stresses the importance of income taxes to any economy and explains the effects of the non-payment of income taxes. It then presents solutions to the problem, hoping that they will help policy makers in dealing with the problem. Niger, like other than countries, is distressed by the tax reforms it undertook, which aimed to achieve comprehensive economic development by setting up supportive programs and tax exemptions provided to citizens, but it still suffers like other countries and therefore all this affects the tax system and the national economy.

Tax control cannot eliminate tax evasion on its own, but other methods must be used, such as the use of preventive methods before evasion or fraud, and coordination between departments to obtain the necessary information. The personal reasons that push the taxpayer to evade tax are primarily hidden in psychological factors resulting from historical and religious factors. Apart from psychological reasons, there are economic reasons that play an important role in the growth of tax evasion.

The Republic of Niger, which declared its independence, found itself in a legal siphoning in every field. Especially in the financial field, the conflict of the legal situation of the Niger penal system inherited from imperialism with the realities of the country has prompted Niger to realize its legal transformation gradually. In the scheme of social and economic exploitation of Niger by France, tax has been used as a tool to take individuals property and consume the country's own resources. A solid economic structure and developed capital accumulation ensure that tax evasion is minimized. The opposite is more correct. When the general economic situation of the country is bad, the individual who is responsible for tax is also affected. The economic situation has a major impact on tax evasion. In an economic boom period, individuals' inputs and purchasing power increase. Tax evasion harms the principle of justice in the social field and disturbs the financial balances among the people living in the society. Believing that tax is a tool used to exploit the people prevents people from paying taxes. This situation occurs in some ways. This belief prevailing in Niger society is based on historical reasons that began in the period of French imperialism. During the period of French imperialism, tax was the most used tool to usurp the resources of that state. As a result, they no longer had the means to defend themselves. Another reason that prevents the tax and which is responsible from paying taxes is that the tax system in its place cannot keep up with the conditions of the age. This point is considered as one of the most important reasons that leads taxpayers to evade tax. Contrary to the civil tax system, where sincerity and loyalty are aimed for the benefit of everyone, the state does not care about its role in the process of cuts to fulfill the needs of society.

Regarding the economic status of the taxpayer, we find that the economic situation of the taxpayer is a reason to take refuge in fraudulent means in order to evade the taxes they have to pay. At the same time the lack of financial means is the most important obstacle that significantly reduces the activities of the tax administration. The lack of financial means prevented understanding whether the regulations in the field of tax were functioning adequately and made auditing difficult. The fact that the places where the civil servants continue their duties are not sufficient in terms of quantity and that most of them are old buildings remnants of imperialism means that there are no minimum conditions that would allow them to carry out their duties comfortably.

Lawful tax evasion is an action that aims to reduce the amount of tax that will accrue through a fictitious transaction. This method is more organized and technically more advanced than tax evasion through material transactions. The deception method of tax evasion is very effective in the classification of fictitious transactions and legal situations. The reason why the taxpayer follows this method is because the tax administration focuses on the documents given and accounting techniques. For this, the smugglers create a compatible correspondence system within themselves.

